

CZĘSTO (1668) *av*

-ę- (1615), -e- (26), -a- (1), -ę- a. -e- (26); -ę- : -e- *FalZioł* (140 : 7), *BielŻyw* (5 : 3), *SeklKat* (1 : 2), *MurzNT* (3 : 2), *BibRadz* (17 : 1), *KwiatKsiąż* (1 : 5), *Mącz* (55 : 4), *SkarŻyw* (75 : 2); -ę- : -a- *LibLeg* (1 : 1).

o jasne.

comp i sup (75 + 22) -częścięj (96), części (1) *CzahTr*; -ęj (8), -ej (1) *MurzOrt*, -(e)j (87). ną- (20), nąj- (2) *Górndworz*, *PaxLiz*; -ą- (20), -a- (1) *MurzNT*, -(a)- (1).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVII w.*

Wiele razy, niejednokrotnie, nierzadko; saepe Mącz, Calag, Calep, Cn; crebro, persaepe Mącz, Calep, Cn; saepius, saepiuscule Mącz, Cn; crebriter Calep, Cn; nimium Mącz; assidue, compluries Calep; crebra, crebre, crebrius, frequenter, identidem, iterum atque iterum, iterum et saepius, multoties, pluries, plurimum, saepernumero, saepicule semel atque iterum Cn (1668): podobno dziećci małż Ną które więc częŃto bąkałż *BierEz* A4; MieyŃce y czås częŃto ŃmiaŃłości przydawa. *BierEz* K2; Boć to bårzo częŃto bywa/ Pod Ńłowy Ńie fąłż przykrywa. *BierEz* Nv, C3v [2 r.], H3v, H4, I, I3 (31); *OpecŻyw* 5, 13v, 29v, 31, 35v (16); *OpecŻywList* Cv; *OpecŻywPrzedm* C4v; *ForCnR* B, B4v, C3, C3v; *PatKaz I* 2, 11; *PatKaz II* 25v, 28v, 29, 78; *PatKaz III* 109v, 113, 126, 127v, 130v, 137 [2 r.], 143; *Murm* 70; bowyem małż [!] tam ten iakochmy tżęŃto powýedali opowýedzýał nam mowýac *HistJóz* C4; *KlerPow* 3; *BartBydg* 106b; *MetrKor* 46/175v; Też białą vrina Ńubtelna/ á częŃto odchodzåcza wniemałey iakoŃci Znamionuie zapalenie nyrek *FalZioł* V 3; A to też lekarzŃstwo częŃto o demnie widane iest y działane/ z pożytkiem zdrowia chorego człowieka. *FalZioł* V 84; Raki rzeczne częŃto iådane, tuczå człowieka. *FalZioł* V 89v, * 5c, I 5d, 7d, 9b, 16c (113); przeto częŃto mawiał to iedno vmiem iż nie [!] nieumiem *BielŻyw* 45, 35, 65, 82, 107, 142 [2 r.], 170; *BielŻywGlab nlb* 8; Też im częŃciey kto ie [włosy] goli tim grubŃze roŃtå. *GlabGad* B; Czemu głowa częŃto bala. *GlabGad* B3v, B, B3v, B8, C, G5 (11); *MiechGlab* *4v, 90; *BierRozm* 7, 11, 13, 23; *WróbŻołt* M8, T8, 67/31, nn7v, pp8; yŃzh pan Voyewoda czaŃtho Ńlłal donañ profŃhancz. *LibLeg* 11/132; ony therañŃ chodzyly do Walach y ynny ynnich czaŃŃow theŃz za roŃkazanym thegoŃz pana StharoŃthi czeŃtho chodziwaya. kv Theyny y kv Oczakowv *LibLeg* 11/134v, 10/69, 122v, 11/31v, 164, 173v; *RejPs* 150; a yuŃch od dawnych czaŃŃow nyebill wpinŃku thelko Ńzyå pozyemy thula a do Thurek CzaŃtho yeŃzdza. *LibMal* 1548/142v, 1543/69, 1544/92, 1545/103v, 1546/123v, 1547/129v, 1553/173, 1554/189; *RejRozpr* B4v, C, H3; *SeklWyzn* 3v, g2; *RejJóz* B3, L4v, O4v; Potim kaplan ma pytacz iefly vmie boże przykazanie/ przecyw ktoremu naczęŃciey grzeŃzy *SeklKat* Xv, Fv; *RejKup* d6, g7v, i5v, 14v, m6 (10); *HistAl* F2v; *KromRozm I* Cv, G2; *MurzHist* H, K4; Na czeŃcięi wŃpominaiå piarŃze/ ktoré my proŃto doctormi wykłådamy *MurzNT* 173v *marg*, 58v, 66, *Mar* 7/3; Yåko Ńye to [...] yåŃnye pokåzåć moŃze/ á zwłañczå v nas w PolŃŃce/ gdŃzye częŃto á maŃlo nye nå kåŃdy Syem Ńtåtutå odmyenyåyå. *KromRozm II* bv; *KromRozm III* B4v, P, Pv; *Diar* 27, 76; *DiarDop* 114; *BielKom* A2v, A4v, D, D6v; *GliczKsiąż* C2v, D3v, G2, I4, L2v [3 r.], M7 (14); *LubPs* I3, O, Xv, bb5v, ggv; BlifŃlzy iest znåk gdy mowia/ ten byŃ wielkim á wiecznym nieprzyiaćielem zåbitego/ częŃto go zåbić groŃiŃ/ częŃto mu odpowiaðal. *GroicPorz* hh3v, C2v, b4, e, ev, Ń4 (11); MaŃz teŃz tżęŃto nå ony Ńłowå wŃpominåć *KrowObr* 149, 13, 63v, 178, 202v; O nędzneŃz to naŃienie człowieczego rodu/ Toć częŃto mårnie tonie/ częŃto chyba

brodu. *RejWiz* 28v, 1v, 23, 27v, 31v, 34 (24); *Leop* 4.*Reg* 21/13, 4.*Esdr* 4/26, *Tob* 5/8, *Ps* 128/2, 1.*Mach* 11 arg, *Philipp* 3/18; Wielką moc takich przykładów w Historiach mamy/ Y łami tego ná oko częŝto doznawamy. *KochZuz* A2, A2v, A5; Bowiem ci trzey poŝpołu/ iedno práwá máią/ Ze nalepŝze kiedy ie naczęŝciey bijáią. Orzech Włofki á Olieł/ y trzecia niewiáftá *RejFig* Cc7, Cc5v, Ee2, Ee2v, Ee3v; Myłz wieŝna/ á miła dworacŝko/ Częŝtoż takie przeŝtráchy/ miewaŝ nieboracŝko. Tá rzekłá/ bárzo częŝto *RejZwierz* 120v; PAttrz gdy w ten gárniec náŝbyt/ częŝto dolewáią/ Y potráwy lie pŝuią/ y nie rychło wráią *RejZwierz* 139, A5v, 18v, 19, 25v, 50v (19); To ieŝt/ máią cię częŝtho w wŝciech częŝto cię wŝpomináią. *BibRadz* I 388d marg, I 2c marg, 3a marg, 68c marg, 196a marg, 2.*Esdr* 6/17 (16); *OrzRozm* H2v; WAláłka ziemiá z dawná rozmáithy narod w łobie miáłá/ á częŝto odmienny *BielKron* 275v, 45v, 51v, 59v, 71v, 100v (54); *GrzegRóżn* C2v, O2; Alexander ktory był dla iego zacnych ŝpraw nazwan Wielkim/ tego tak mowá częŝto iako vcŝynkami częŝciey dokazował. *KwiatKsiąŝ* Mv, B4, L, N3; Audiui saepius, a maioribus natu, Częŝtom o tym od ŝwych ŝtárlŝich ŝtychał. *Mqcz* 19d; Praecepto, frequentativum, Częŝto roŝkázuje. *Mqcz* 36d; Caso, frequenter cado [...] Czeŝto padam/ Padam bez przeŝtánku *Mqcz* 40a; Colere aliquem absentem memoria, Wŝpomináć częŝto na kogo. *Mqcz* 59d; Dictitare in sermonibus. Rozmáwiáć s łobá wŝpołek/ á częŝto ná pámięć przywodzić. *Mqcz* 86c; Fluitat mihi sanguis, Rádá mi krew częŝto cieka. *Mqcz* 131c; Subiecto, frequentativum, Częŝto podrzucam. *Mqcz* 163a; Saepe ad nostras aures permanat, Częŝto to przed nas przichodzi/ częŝto o tym ŝłyŝzimy. *Mqcz* 208b; Saepiusculae I tedy y owedy nie owŝzeki częŝto/ nie bárzo teŝ rzadko. *Mqcz* 364a, 31b [2 r.], 45d, 46a, 68b, 72b (30); *Prot* A2 [2 r.], B2, B4 [2 r.], D4v; Przecŝ Ociec częŝto zowie lie Bog. *SarnUzn* F6v marg, B6, G4, H; á tę iuchę niechay chory piie częŝto *SienLek* 105, 3, 5v, 10, 13, 17v (53); *LeovPrzep* E2; iż kazał ten dwurogacŝ [...] áby łobie oŝywili obraz oney pirwŝzey beŝtiey ktora byłá iuz iákoby vmárlá. Abowiem częŝto tá beŝtiá obumieráłá *RejAp* 113, BB3v, BB7, 7, 86, 125v, 134v, 168; bo oicŝyŝná częŝciey lie rozumie to/ co gruntu komu ociec iego zoŝtáwił *GórnDworz* F6v; przychodzi mi tho częŝtho ná myŝl/ iżby lepiej nie wŝáć nikomu ná ŝwiecie *GórnDworz* Mv, Bv, B2v, B8v, H2v, I6 (21); *GrzepGeom* B4, N; Y miáł krol przy pałacu ŝwym ieden ogrod w ktorym lie częŝto przechadzał *HistRzym* 102v, 4v, 40v, 88; *RejPos* 5v, 150, 209, 244, 244v (10); *RejPosWiecz*³ 97; *BialKat* 116 [2 r.], 121, 231v; Cęŝto lie Herczykowie/ o tę ziemię kuŝá *BielSat* G3, C2, C2v, D, Dv [2 r.], D4v (12); *Grzegŝm* 16, 34, 59, 62, 64; *HistLan* B4, C4v; *KuczbKat* 10, 20, 30, 60, 105 (31); Bo to widamy y w konioch y w inych ŝwirzętoch iż im ie naczęŝciey cŝwicŝá á wypráwuią/ tym teŝ naołobnieyŝze bywáią. *RejZwierz* 15, A3v, 15, 16, 17v, 43 (27); *BielSpr* c, 8v, 13v, 51, 63, 66, 67; *KochMon* 27; *WujJud* 30v, 40v, 47v, 80v, 187 (8); Wíŝákŝe przedię ci obádwa Prorocy/ iáko y wŝyŝcy ini bárzo częŝto wzmiankę cŝynią Doktorow álbo náuczycielow koŝcielnych *RejPosRozpr* ev, b3; *RejPosWstaw* 22 marg; *BudBib* I 219, 2.*Esdr* 6/17, *Prov* 20/6, *Ez* 21/28, *Eccli* 30/1; *MycPrz* I C4v; *Strum* Fv, H3; *WierKróc* A3v; *BudNT przedm* b4, b4v, *Matth* 17/15[14] [2 r.], *Mar* 5/4, *Luc* 5/33 (13); *StryjWjaz* Av, A3; iáko lie to częŝto/ álŝ do obrzŝydenia powtárzáć muŝi *CzechRozm* 58; y tákŝe go ná potym ŝpráwiedliwym dŝiáła. Iáko lie to częŝto miedzy ludŝmi náyduie. *CzechRozm* 219, 1, 1v, 4, 7 [2 r.], 28 (45); Wŝdy częŝto od tych paniá bieráią po głowie. *PapPan* E3v, ktv, R3v, T2, Y2v, Z4v (10); á iż nam przydzie z nich Pánu Bogu licŝbę dáć wdzień przyŝłego Sádu iego/ tedy niemoŝe być ŝebychmy lie wielce ŝtrácháć niemieli/ y o tym częŝto pomysłáć nie

mufileli/ iákobyfmy wždy przed Sędzią onym [...] bez kaźni wynić mogli. *KarnNap ktv*, A3, C3 [4 r.], Dv, F3; ponieważ (iákom pirwey powiedział/ y niżej częŧto o tym zmiánká będzie) ízkodliwze íeft zepłowánie dobrych obyczáíow/ niźli złe o rzeczách mnímánie *ModrzBaz* 12, 9, 12, 12v, [16], 21 (29); zgołá fię znimi Pátryárchowie Cárogroccy z poŧłuźeńtwa Rzymkíego kościołá wyłamáli. ácz fię zás częŧto wracáli. *SkarJedn* 191, 114, 154, 171, 204, 219 (10); Bywa téz to częŧto/ że ci co wychodzą z wánny/ íefli íye íłábfzemi czuią/ chłodną wodą obléwác íye każá *Oczko* 28v, 13, 16v, 19, 23, 25v; *Calag* 371a; Gdzie częŧto te słowá miánuie/ vkázuiąc na Sákráment *SkarŻyw* 91, A4, 15, 35, 46, 50 (71); *MWilkHist* C3v; y do Polkích kráin częŧto naieźdzał z Belzá *StryjKron* 447, A6, 16 [2 r.], 150, 160, 175 (13); *CzechEp* *2, *2v, 5, 8, 19 (42); *CzechEpPORz* *4, *4v, **2v, **3; Ná co téz częŧto/ y doŧtátecznie/ brácia niektorzy náłzy odpowiedáli *NiemObr* 92, 19, 22, 26, 42, 52 (22); Grá téz częŧciéy z vtrátá/ niź z zyłkiem przychodzi. *KochFr* 57, 21, 59, 64, 72; *KlonŻal* C2; *KochSz* A2v, C2; *ReszPrz* 51, 103, 110; *ReszList* 164, 172; *WerGośc* 241, 250 [2 r.], 261; *WerKaz* 276, 298; *WisznTr* 3, 16, 17, 27, 32, 33 [2 r.]; *BielSen* 5, 14; *BielSjem* 9, 23 [2 r.], 30, 39; Do Szynkownégo domku częŧtochmy chadzáli *PudłFr* 8, 13, 20, 30, 32, 41 (10); *ArtKanc* B19v, C16v, F4, I10v, Kv, M16v, R17v; *BielRozm* 4, 6, 18, 19, 24 (8); *GórnRozm* C4, D2, D4v, M3; *KochWr* 32; *ZawJeft* 9, 12, 14, 16, 18 (9); *ActReg* 86, 87, 139, 155, 170; Adito – Czeŧto nadchodze. *Calep* 23a, 146a, 197a, 211a, 239b (17); y kráwcom nići trzebá/ bo ten rzemieŧlnik częŧto w domu rabia. *GostGosp* 128; Pan gdzie miełzkiwa częŧto/ tám piecow y kominow wiele bywa *GostGosp* 152, 6, 62, 74; *Phil* K, P3, Q3; A częŧto mi žal tego/ że ŧwiát oko widzi *GrabowSet* Ov, B4v, D4, Fv, F3v, G3 (14); Wié o tym [cesarz turecki] że przodkowie wálzy/ džiádá íego Amuratá/ częŧto z Węgierkiéy źiemie płoŧzáli *OrzJan* 6, 8, 14, 16 [3 r.], 25, 51 (24); *LatHar* +3v, +5v, +8, 3, 22 (82); *KołakCath* A4v; *KołakSzczęŧl* Cv; Dufzá, wedle ípofohu íęzyká Zydowłkíego miáłto zdrowia ábo żywotá, częŧto fię w piŧmie kładzie. *WujNT* 7 marg, 8, 20, 26, 27, *Matth* 9/14 (49); *WysKaz* 46; Roki Ziemkié/ nie częŧciéy/ íedno raz w Mieŧiác w káždym Powiećie máiá bydź íádzoné. *SarnStat* 716, 81, 162, 421, 482, 717 (13); *WitosłLut* A3v; *GrabPospR* L; *KlonKr* A3v, A4, B4; *KmitaSpit* A2, B3v; *PowodPr* 7, 37, 45, 64, 68; y przetož P. IEZVS w koŧciele naczęŧciéy/ y drugdy co dźieñ náuczał. *SkarKaz* 455b, 1b, 45a, 82a, 83b, 207b (17); *VotSzl* E4v; *CiekPotr* B4v, 30, 87; Czemu dofyć veźynił on mąż iáko wiemy/ O czym w roznych Chroynikách to Więc częŧto óczemy. *CzahTr* F3v; Bo ízáblá dobrej ílawy z młodoŧci nábywam/ Y częŧci íá niź piorem nád wierłzami kiwam. *CzahTr* K3, C2, C3, [D]v, E3v, H, L2v, L3v; *GostCast* 6, 23, 35, 37, 45, 47; *PaxLiz* E4v; *SkarKazSej* 667b, 687a, 694a, 697b, 707a; Lecž trzebá íkromnie: Bowiem rzecz íkwápliwa Czeŧto ízkodliwa. *KlonFlis* E, B, C2, C2v, D2v, D3v (9); *SkorWinsz* A3; *SapEpit* Bv; Do złodźieyfkích reieŧtrow częŧto ich więc piŧzą: Y częŧto dla złych dzieći vragánie ílyfzą. *KlonWor* 38, *ded* **2, **3, s. 8, 27, 36 (19); Domá á nie w goŧćinie częŧciéy ty małz íiedzieć. *ZbylPrzyg* B2v, A3v, B3, B4, B4v.

Z czasownikiem dokonanyim lub imiesłowem dokonanyim (103): Czeŧto íwary rowni zgodzą/ Ktore wielcy z íobą płodzą *BierEz* L4v; y téz trąd ípádzá z licza gdi częŧtho namažełz tym lekarŧtwem. *FalZioł* I 100b, V 25v; *LibLeg* 10/123; Potyfar y z íwą panią czo téz myŧlá íobie ía wierzę íž íie y ten częŧto w łep zaskrobie *RejJóz* L4v; *MurzNT* 91; A wílyŧtek líft on godziłoby íye złotem nápiŧác/ á częŧto przeczytác y wpámyeć brác *KromRozm* III F5; *BielKom* E4v; *KrowObr* 65v; A cžálem téz

odnieście częŝto ná łbie guzy *RejWiz* 74v, 75; Tákże też do żołądká/ kiedy częŝto leiefz/ Wierz mi częŝciey zákwokalfz/ niżli fie roŝmieiefz. *RejZwierz* 139; *BibRadz* I 2v; Kryŝtus Pan częŝto pokazał. *GrzegRóżn* E3, G; Restito, frequentativum, Poŝtáwác/ záftánowíc fie częŝto w dródze. *Mącz* 419d; Quoties ibis, toties magis placebit. Ym częŝciey poydziefz tym fie bárziefz będzie podobáło. *Mącz* 460a; *SienLek* 135v, 161v, 167v, 177v, 179, V2v; *LeovPrzep* A4v; Iużechmy fie częŝto náłfucháli iz piłmo wŝędy zowie morzem ten nikiżemny/ burzliwy [...] fwiát. *RejAp* 129; *GórnDworz* G6, L5v; *RejPos* 67; Acz s płáčzem łzámí częŝto oblał íztuczkę chlebá *HistLan* Bv; częŝto fie temu przypátrzyć możefz/ iáka to íeft íroga pomŝtá kogo iá Pan Bog pokaráć będzie raczył. *RejZwierc* 35; Y ízátá kto iá naczeńciey vbłóci á zázwdy iá záfię wyciera *RejZwierc* 156v, 143 [2 r.], 173v, 182; *CzechRozm* 217v, 230; *PaprPan* I; lámá to rzecż częŝto iuż iálnie okazała. *ModrzBaz* 97, 6, 18v; *Oczko* 25; *KochPs* 46, 47; *SkarŻyw* 131; Częŝciey dyabła ípomniá przez dzień. Niż Páná Bogá przez tydzień. *MWilkHist* F; *StryjKron* 427; *CzechEp* 268; *NiemObr* 106; IMię twé/ páni/ które rad miánuię/ Naydziefz w mych rymiéich częŝto nápiáné. *KochFr* 38, 102; *ReszPrz* 6, 7, 51; *WisznTr* 32; bowiem grzech íroga karze Pan/ częgo znáki częŝto dał nam. *ArtKanc* S17, R18; *KmitaPsal* A4; *ZawJeft* 29; *GostGospSieb* +2; czemum fie íam częŝto przyłfuchał y przypátrzył *KochCzJan* A2v; Częŝto/ człówieká/ y włány ímył/ zdrádzi *GrabowSet* I4v, I2, O4; íelli Tátárki wŝyítek naród y Turecki ízábłą wálzą częŝto íeft vkrócony *OrzJan* 46; á gdyŝ trzećiego dnia zmartwychwŝtał/ íwoimeŝ fię częŝto vkazał *LatHar* 275; ábyŝ fię y ná wefóle ŝwiétá národzenia Syná Boże⁸⁰/ zbáwiciela twego z pilnoŝciá gotowála: y ná táiemnicę wćielenia íego [...] częŝto w te dni wípomniála *LatHar* 393, +5, 27, 202, 204, 237 (12); Ktorem imieniem íam Pan Chriŝtus w piŝmie S. częŝto íeft názwány. *WujNT* 307, *przedm* 29, s. 72, 193, 366, 408, 2. *Tim* 1/16, s. 780; *SarnStat* 9, 889; *SkarKaz* 638b; Częŝto w drewniáney ŝieci y w dziuráwym płócie V więźnie więc nieborak/ y bywa w kłópoćie. *KlonWor* 38. Cf »częŝto doŝwiadczony«.

W połączeniu dwóch form gramatycznych, słowotwórczych lub synonimicznych tego samego czasownika (8): *WróbŻółt* kk6; Ale iz íye ná tym oboygu ludźye omylic mogą/ y częŝto/ yákoŝ flýłfal/ omyláyá *KromRozm III* C2v; oto flýłzylŝ á częŝto flýłzylŝ iz káždy wierny Pánłki íeft krolem y káplánem ŝwiétym *RejAp* 169; O których/ iákochmy s pewnego piłmá flýłzeli/ y częŝto flýchamy/ iz zádney ięzyk wymowić/ áni zádney piłmo nigdy wypífac nie może. *RejPos* 342v; ták iáko iá [ŝwiatłóŝ] oczy náłze częŝto widáią/ y przypátrowác fie mogą. *RejPos* 337v, 60v; *GrzegŚm* 47; *StryjKron* 71.

W przeciwstawieniach: »częŝto... podczas« (1): Iáko czynili częŝto Aniołowie: czynili pod czás y Prorocy *CzechEp* 212.

»częŝto... rzadko« (4): *GlabGad* E7v; Y kiedy kto nie grzechy/ Hánno/ odpowíada/ Częŝto wzdycha/ á rzadko kiedy fię roŝmieiefz/ Tedy niewiefz/ że prze cię moje ŝerce mdleie. *KochFr* 7; *GrabowSet* O4v; Iedno tu niełzczęŝliwy ŝwiát/ iáko y wŝzędzie błádzi/ gdyż o cudzey ŝmierci rychley y częŝciey/ ále o íwoiefy rzadko y bárzo krotko myŝli. *WysKaz* 46.

W charakterystycznych połączeniach: *barzo częŝto* (27), *nazbyt*; *częŝto bolać* (2), *bić* (4), *biec*, *biegać* (3), *bieżeć*, *bijać*, *brać (się)* (8), *być* (11), *bywac* (56), *chadzac* (5), *chcieć (się)* (6), *chodzić* (15), *chodziwac*, *ciekać* (2), *ci(e)rpiec* (9), *czynić* (25), *czyŝć*, *czytać* (7), *ćcić (= czytać)*, *dać*, *dany*, *dawac* (11), *dawany*, *dobywac* (2), *dochodzić* (6), *dokazowac* (3), *doŝwiadczac* (3), *doznac*, *doznawac*, *dziać*

się (2), działać (3), gadać (2), ginąć (3), gniewać (się) (5), grzeszyć (3), iść (4), jadać (7), jadany, jedzący, jedz(i)ony (4), jeść (7), jeździć, karać (5), karany, kłaść (się) (6), maczać (2), maczany (2), mawiać (10), mianować (się) (6), mianowany (3), miany, mieć (10), mienić (się)(4), mieszkać (3), mieszkawać, miewać (się) (17), modlić się (8), mówić (24), myć (się) (6), myjać, myśleć (6), myty, nadchodzić, (na-, ob- prze-, przy-, w-, wy-)jeździć (11), najdować się (4), namawiać (2), namazać, namieniony, naparzać (3), napijać się (4), napominać (4), narzekać (5), narzekający, nasłuchać się (3), nauczać (5), nawiedzać (13), nazwany, nazywać (6), obaczać, obiecować (2), obrazić, obrażać (5), obrażony, obracać (się) (5), obrocić się (1), obsyłać (2), odchodzić, odchodzący, oddawać, odmieniać (się) (19), odmienny (2), odnawiać (5), odnawiany, odpoczywać (2), odpowiadać (2), odpuszczać (2), odradzać się, odrywać (się) (4), odrzucać (2), ofiarować (4), ogalać, oglądać (się) (6), okazać, okazować się (4), okazywać, omylać (się) (3), omywać (się) (4), opatrować, opatrzać, oświadczać (się) (5), padać (6), parzyć się (3), patrzeć (patrzeć, patrzeć) (7), pić (11), pisać (7), pity (3), płakać (5), płokać (2), płokany, płoszyć (2), podejmować, podjąć (2), podnosić (się) (5), poglądać (6), pojeść, pojsć, pokazać, pokazować (się) (6), pokuszać się (2), pomazować (3), pomazowany (2), pomysłać, porażać (2), posłać, posyłać (4), pościć (8), potykać (się) (8), powiadać (powiedać) (10), powtarzać (się) (26), powtarzany (2), powtorzony, pożywać (27), pożywany (5), prosić (7), proszony, przebijać, przebywać (6), przechadzać się, przechodzić się, przeciągać się (2), przeczytać, przeczytany, przekładać się (2), przemieniać (się) (2), przemieszkawać, przenaszać, przepaszcząć, przepowiedać, przepuszczać (4), przestawać, przesuszając (się) (2), przesyłać (2), przetaczać, przechadzać, przydzić (15), przyczyniać, przyczytać (3), przydany, przydawać, przyjmować (3), przykładać (4), przymawiać, przynosić (2), przypadać (5), przypatrować (się) (przypatrywać się) (4), przypatrzeć się (3), przypisywać (się) (3), przypominać (się) (15), przypomniany (2), przysięgać (2), przysięgający, przysłuchać się, przystępować (2), przywozić (się)(8), przyzywać, przyzywany, psuć się (2), puszczać (8), pytać (3), rabiać, rozchodzić się, rozczytać, rozmawiać (6), rozmyślać (9), rozmyślający się, ruchać, ruszać (się) (4), rzygać (3), schadzać się, siadać (4), siedzieć (5), słać (6) słuchać (7), służyć (2), słyhać (14), słyszeć (8), spomnieć, spowiadać się (spowiedać się) (5), spowiadający się (2), staczać, szkodzić (4), śpiewać (5), uchodzić, uchramować, ukazać się (2), ukazować się (6), ukazujący się (2), umawiać (się) (3), umiatać (3), umywać (2), upadać (8), upijać się, upominać (8), upominany, uschnąć (2), uskarżać się (4), usłyszeć, używać (34), używający, używany, wbiegać, wchodzić, wdać się, wdawać się, wędrować (2), widać (15), widany, widzieć (5), wieczerać (2), wieść (3), wodzić (2), wołać (5), woniać (5), wpadać (3), wracać (się) (10), (w)spominać (31), wybierać, wychodzić, wyganiać (3), wymywać, wynosić się (2), wypasać, wypuszczać, wysławiać (3), wywiadować się, wywracać (2), wyznawać (2), wyzywać, wzbierać, wzdejmuwać się (2), wzdychać (4), wzmagać, wznosić (2), wzywać (3), wzywany, zablądzić, zadawać, zadzierać (2), zakrapiać (2), zalecać (się) (5), zaniedbawać, zasiadać, zaskrobać się, zastać, zastawać, zbywać, zgadzać się (2), zgodzić, zmawiać się, znaczyć (2), znaczon, zmać (2), znajdować się (2), znamionować (2), znoić się (2), zwać (się) (6), zwodzić (2), zwyciężać (2), żądać (2).

Przysłowia: Często bąran maćci wodę *RejRozpr* D4.

Bo to nieftała pani [fortuna] z przyrodzenia/ Często więc rádą [prawy] fwe odmienia. *KochPieś* 35.

Nie fą takie rękawy iáko kozuch cáły. Często pod białym czepcem bywa mol niemały. *March*¹ A3v.

Frazy: »często się przydawa (a. przydaje)« [szyk zmienny] (4): a wśfakoż wždy częšto lie ijm przydawało iż ijm chleba niedoftawało. *OpecŻyw* 29; *ModrzBaz* 94; Przydawa fię częšto/ że źli mężowie żony łwe opuźcząią *ReszHoz* 130; *PaxLiz* B3v.

»często się przygadza« [szyk zmienny] (15): *MiechGlab* 70; yakos łye tho czešto przigadza kto wśfłfiecztwie mieřzka ysz smalich wielkie rzeczi powřtawayą *LibLeg* 10/66; *KromRozm III* Q3v; *BielKron* 265v; *KwiatKsiąż* Mv; *Saepe incidit*, Czešto lie to przigadza. *Mącz* 29b, 128b, 215b, 510c; *SienLek* 19, 20; *WujJud* 128; *Oczko* 39v; *KochPhaen* 21; *WujNT* 595.

»często się (przy)trafia (a. trafiaje, a. trefuje, a. trefia)« [szyk zmienny] (27): A wřzakolřz trafiaie lie częšto iř po porodzeniu zořtaie ta błonka w żywocie *FalZioł* V 25; *MurzOrt* B [2 r.]; *BielKom* F7v; *BielKron* 99, 233v; Wiem teř iednę páníą/ kthora iř ma piękną rękę/ bårzo lie iey tho częšto trefia/ że ią vkązuie *GórnDworz* N5v; *KuczbKat* 110, 235; Abowiem częšto to więc miedzy łobą mawiamy/ gdy miedzy pořtronnemi á okolicznemi narody czo nietrefnego łłychamy/ iákořz lie z łálki Bořey tego częšto trefuie/ tedy lie tym bårzo brzydizimy *RejZwierc* 267; Czešto fię im tego bårzo tráfia y wprzekłádaniu kłiąg łtárego prřzymierza *BudBib* c2v; Bo częšto řię to trafia [fit enim fere]/ iř co kto raz nierozmyřlnie wyrzeczę/ tego nápotem vpornie broni. *ModrzBaz* 26v, 19, 25, 34v; *StryjKron* A6, 71; *WisznTr* 30; bo lie to częšto przytrafia/ co lie iednemi tacřkami źiemie zápráwić moře/ tego potym kilká wři nie zápráwi *GostGosp* 60; *KochAp* 8; *LatHar* 130; *WujNT przedm* 17; *JanNKarKoch* F2v; *SarnStat* 46, 47, 1165; *SkarKaz* 278b.

Wyrażenia: »często częstokroć« = *bardzo często* (2): którą oni ná woynach y potykáníu [...] częšto częřtokroć [saepe saepiusque *JanStat* 5] dla obrony nářzýy y królestwá tego dźierząc ná łobie/ nieprzyacięłłkię naiázdy podięłi *SarnStat* 9, 889.

»często dořwiadczony, dořnany« [szyk 13 : 2] (14 : 1): abowiem iefth to rzecz czešto dořnana iř krew zařtanawia *FalZioł* I 130c; Teř rzecz częšto dořwiadcżona: gdy będą kielko krop żolci wołowey w vcho wpuřczżone/ piřzcżenie w vřzu oddala. *FalZioł* V 79v; Ktemu teř mařz niepořpolite a częšto dořwiadcżone lekarřřtwa *FalZioł* Y 80, I 32d, III 10c, V 79, 79v, 82v (13); Viego theř grobu mienią być znaki y cuda dořwiadcżone częšto. *BielKron* 396v; *LatHar* 647.

»jak(o) często« (14): á iáko częšto pirwřzy z zyřku brał 5. zło. tako częšto wtori brał 6. zło á yle razow wthori brał 7. zło. tyle razow trzeći brał 9. zło. *KłosAlg* G4v; A gdy kářzel łuchy/ łmařz Cebulę z máłłem á iedz/ á wodkę Sántową piy/ iáko częšto chceřz *SienLek* 83v; Albo glineę białą/ á mąkę z wodą zmieřzay/ przykładay iáko iáko [!] częšto vřchnie *SienLek* 135v; á vczyn mu thego pokilá kroć/ iáko częšto w boćiech vbędźie. *SienLek* 177v, 85, 88, 107, 167v, 179; Bo ten obyczay liczenia ich/ áczkolwiek iefř przyięty/ wřzákře iáko częšto [quam saepe] łřzkodliwy bywa/ łácno řię to pokázác moře. *ModrzBaz* 29v, 53v, 129v; *Quoties – Iak częšto. Calep* 891b; *LatHar* 7.

»tak(o) często« [szyk 64 : 1] (65): *BierEz* Pv, P2v, Sv; *OpecŻyw* 28; Przeto teř białym głowam nie tak częšto cieka krew z nořa *GlabGad* B; *KłosAlg* G4v; że by pan Chriřtns [!] mřwiał/ częšto cirpieć y v mierać by go mieli tak częšto ofiarować. *SeklWyzn* g2; *RejJóz* P7; *RejKup* y4v; *MurzHist* O; *KromRozm II* a3v; *LubPs* A3, Q2v; *GroicPorz* mm; *KrowObr* 202v; *RejFig* Cc7; *RejZwierz* 75; *BielKron* 232, 249; *GrzegRóżn* I; An ego toties de eadem re audiam, Yzali ták częšto o tym będą łłuchał. *Mącz* 19d; *Toties*, Tyle kroć/ ták częšto. *Mącz* 460a, 466a; *RejAp* 140v; *GórnDworz* L5v, M8, Z3v;

HistRzym 82; *RejPos* 60v, 70v; *RejZwierc* 173v, 176v; Gdzie tak często piśmo przypomina ofiarować za grzech/ ofiary za grzech. *WujJud* 233, 104v; *MycPrz* I [A3]v; czemu tak śmieje y tak często: tego iedynego Bogá wżechmogącego/ nazywałz nie tylko Oyem ale też y Bogiem Paná Iezufowym? *CzechRozm* 10, 17, 170v; *ModrzBaz* 30; *SkarJedn* 261; *Oczko* 15v; *SkarŻyw* 570; *CzechEp* 255, 267; To dla tego tak często powtarzam/ ábych wżytkie proftaczki [...] ná drogę náprowadzić mógł *NiemObr* 98, 65; IEfli niegrzélzyfz/ iáko mi powiádałz/ Czego fię/ miła/ tak często fpowiádałz? *KochFr* 12; *ArtKanc* R18; *GórnRozm* G2; *ActReg* 115; *KochFrag* 47; Dziękuiey tobie/ żeś niezliczone á bárzo ciężkie grzechy moiey/ przez ktorem tak często piekielne męki záflużył/ tak miłościwie odpuścić raczył. *LatHar* 27, 143, 151, 202, 234, 259, 393, 513; *WujNT* 99, 227; *SkarKaz* 3a, 41b; *VotSzl* B3v, E2v.

Szeregi: »często a często« (7): *LubPs* aa4; Coeno [...] Wieczerzam inde, coenito, frequentativum, Często á często wieczerzam. *Mącz* 59a, 73d; *RejPos* 333v; Bo nigdy fáłszywe być niemoga/ á náłz zmysł często á często fię myli. *SkarŻyw* 91; *GrabowSet* A2v; *SarnStat* 1003.

»często i długo« [szyk 3 : 1] (4): *MurzHist* O; Młodziuchny w kościele rad często y długo ná modlitwie [...] przebywał *SkarŻyw* 411, 570; *WysKaz* 8.

»często, (a, i) gęsto« [szyk 30 : 3] (33): *SeklKat* M4v; áby Rzymyánye mocnyey wyerzyli náuce yego/ ktorey iz często á gęsto od Pyotrá S. flucháli *KromRozm II* dv; *GliczKsiąż* C4v, H6, N3; Czemuż my y licermiernicy często [frequenter] á gęsto pościmy *Leop Matth* 9/14; *BielKron* 308; Adito, frequentativum, Często á gęsto kogo náwiedzam. *Mącz* 104c; Persaepe, Bárzo często á gęsto. *Mącz* 364a, 45d, 67c, 86c, 96c, 136c (16); *RejZwierc* 143; *ZapMaz II G* 61/78v; *SkarJedn* 22; *CzechEp* 301; *ReszPrz* 6, 51; Compluries – Często, gęsto. *Calep* 228a; *LatHar* 3; *JanNKar* A2v; *SkarKaz* 454a.

»często i mocno« (1): Nie dziw iz Szátan y często y mocno kuśi Chrześcijány *WujNT* 208.

»nie raz, ale często« (1): á nigdy wolnie o Bogu mowie nieprzeftawał: y nie raz/ ale często wielkim fię obrońcą wiary być pokázował. *SkarŻyw* 328.

»często a obficie« (1): Często á obficie. *BibRadz II* 143c marg.

»często a (i) pilnie (a. pilno, a. z pilnością)« [szyk 5 : 2] (7): *OpecŻyw* 1; *MurzHist* G; *RejAp* AA6; *CzechRozm* A7v; A co fię mnie zołobná dotycze M. P. y tego ku czemuś mię W. M. często y pilnie nápominał: tedy y o tym tak tę krotką W. M. Íprawę dáię. *CzechEpPORz* **2v; *WysKaz* 46; *SkarKaz* 687a.

»pospolicie i często« (1): czyścowa [kaźń] od oczyścienia nazywamy: iz pośpolicie y często w ogniu/ y przez ogień bywa. *LatHar* 285.

»prędko i (a) często« (3): Ale yz czas pretko a czesto sye mieny a od nas prze dalekoscz miefcza kv tim pretkym odmiennoscziám rzeczi rada. zadna ystha. a potrzebna wczas bicz przyniesyona niemoze *LibLeg* 11/41; *LatHar* 259, 603.

»często, (a, jedno) po trosze (a. po troszce)« [szyk 11 : 7] (18): dayże to pić temu kto często á po trofze puźczá wodę. *FalZioł* I 16a, ++3f, I 16a, 29b, 63c, 90d (16); *GlabGad* E7v; Połtępuyże iuz dáléy z wagą kędyć potrzebá/ A wracaylye często po trofze ieflic ówi nie mylą co Synwagę ná Nożách trzymáią. *Strum* B4.

»ustawicznie, często« (2): aby od W. K. M. przodkiem łamego/ y od ludzi narodow Krześciánfkich [...] vřtawicznie częřto iáko řpráwá Boža/ zá kthorá wřzytko ná řwiećie należy/ byłá przeczytána *BibRadz* I *2v; *Assidue* – Vřtawicznie, zęřto [!]. *Calep* 105b.

»częřto i wielekroć« (3): Iakom ya novego vygonv nyevczynyl [...] a nym pasl bydla swego wzycie wepsenyczy nyezáthey [...] czasřto y vyele krocž na częřci yego gwałtem *ZapWar* 1520 nr 2166, 1505 nr 2003, 1529 nr 2352.

»wiele, (a, albo, i) częřto« [*श्यक 12 : 7*] (19): Też Galienus mowi [...] o grzibiech: iřz łá godne ku iedzeniu, iedno ktho gych wiele a częřtho iada mnoży w łobie żłá krew *FalZioł* I 56c, I 71a, 155d, III 19b; *GlabGad* C6, K3v, L6; *Leop* 1.*Mach* 5/21; *SienLek* 4, 56; *KuczłKat* 420; Iuż niethrefnych przymówek od niego ledá ocz řnádnie řie nářłuchářz [...] s kthorych ácz řie báčny do częřtu pořmiać może/ ále kiedy częřto wiele a częřto/ tedy řie y namędrřzemu vprzykrzy. *RejZwierc* 62, 98v; *CzechRozm* 1 v; A Poniewaź wřzytká moc woyny należy wpieniádzách/ przeto powiem nieco iáko iych dořtáwác: o czym częřto y wiele [*saepe et multum*] wřzytcy řtanowie Koronni ná Seymiech rozmawiali. *ModrzBaz* 119; *SkarJedn* 179; *CzechEp* 95, 268; *LatHar* 257.

»zawždy a (abo) częřto« (2): ten proch mieřzay z czyřlym řzymowaným miodem á pieprzu wřyp/ tegoż zawždy á częřto pożyway *SienLek* 88v; *LatHar* 204.

[W słownikach łacińsko-polskich (*Mącz*, *Calep*) łacińskie frekwentatiwa tłumaczone są bardzo częřto przez polski czasownik + częřto].

Cf CZĘSTOKROĆ, NIECZĘSTO